

ROCZNIK BABIOGÓRSKI 2013, tom 14
Kraków–Zawoja 2013, s. 101–108

Paweł Franczak

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Źródła wód mineralnych na obszarze wschodniej części Beskidu Żywieckiego

Pramene minerálnych vôd v oblasti východnej časti Žywieckych Beskýd

Sources of mineral waters in the area of the eastern part of Beskid Żywiecki

We wschodniej części Beskidu Żywieckiego występuje wiele źródeł, które były znane i opisywane już na przełomie XVII i XVIII w. W artykule przedstawiono wykaz (wraz z krótką charakterystyką) źródeł siarczkowych i solankowych oraz źródeł z ochrą, znajdujących się na tym terenie. Ze względu na zawartość związków mineralnych w wodzie, wzięto pod uwagę zarówno źródła wód mineralnych, czyli wód zawierających co najmniej 1 g/dm^3 rozpuszczonych substancji stałych, jak i akratepegi, charakteryzujące się zawartością stałych substancji rozpuszczonych, mieszczących się w przedziale od 0,5 do 1 g/dm^3 . Ponadto przedstawiono źródła wody słodkiej o wprawdzie niższej mineralizacji ($<0,5 \text{ g/dm}^3$), jednak posiadające pozytywne cechy fizjologiczne. Obiekty przedstawiono na mapie zamieszczonej na końcu artykułu.

Vo východnej časti Žywieckych Beskýd sa nachádza mnoho prameňov, ktoré boli známe a popísané už na prelome 17. a 18. storočia. Článok predstavuje súpis (spolu s krátkou charakteristikou) sírnych a slaných prameňov a prameňov s ochrou, ktoré sa nachádzajú na tomto území. Vzhľadom na obsah minerálnych zlúčenín vo vode boli zohľadnené aj pramene minerálnych vôd, t. j. vôd obsahujúcich aspoň 1 g/dm^3 rozpustených tuhých látok, ako aj liečivé podzemné vody (tzv. akratepega), ktoré sa vyznačujú obsahom rozpustených tuhých v rozpätí od 0,5 do 1 g/dm^3 . Okrem toho sú predstavené pramene sladkej vody, ktoré majú sice nižšiu mineralizáciu ($<0,5 \text{ g/dm}^3$), ale napriek tomu majú pozitívne fyziologické vlastnosti. Objekty sú zobrazené na mape, ktorá sa nachádza na konci článku.

The eastern part of Beskid Żywiecki includes many springs that have been known and described as early as the turn of the 17th and 18th centuries. This article presents sulphur and brine springs (including short specifications) and springs with ochre, located in this area. As for the content of mineral compounds in water, springs taken into account included both the springs of mineral water, i.e. water including at least 1 g/dm^3 of soluble solid substances, and akratepegs, characterised by the content of soluble solid substances ranging between 0.5 and 1 g/dm^3 . Additionally, the article presents springs of sweet water with a lower degree of mineralisation ($<0,5 \text{ g/dm}^3$) and positive physiological properties. The locations are marked on a map posted at the end of the article.

Słowa kluczowe: Beskid Żywiecki, hydrografia, źródła

Kľúčové slová: hydrologia, vodné pramene, Žywiecke Beskydy

Keywords: Beskid Żywiecki, hydrology, water springs

We wschodniej części Beskidu Żywieckiego występuje wiele źródeł, a najsłynniejsze z nich – Głodna Woda – opisano już na przełomie XVII i XVIII w¹. Źródło to mieści się w ni-

¹ A. Łączak, *Przyroda nieożywiona* (w:) D. Ptaszycka-Jackowska, *Świąty Babiej Góry*, Zawoja 2002, s. 17–37.

szy osuwiskowej, w odległości zaledwie ok. 100 m od szczytu Babiej Góry (1725 m n.p.m.). U podnóża tego najwyższego wzniesienia Beskidów Zachodnich (i w jego sąsiedztwie) znajduje się wiele innych ciekawych źródeł – występują tu zarówno źródła siarczanowe, jak i solankowe, które były znane i wykorzystywane od wieków. Jednym z dowodów na zainteresowanie tymi wodami jest fakt, że m.in. w Lipnicy Wielkiej od „dawien dawna” mieszkańcom znane były one jako *jojkowe wody*².

Poniżej przedstawiono wykaz znanych źródeł siarczkowych i solankowych oraz źródła z ochrą, mieszczących się we wschodniej części Beskidu Żywieckiego. Każdemu ze źródeł przypisano numer identyfikacyjny (Z1–Z18), które następnie przedstawiono na mapie zamieszczonej na końcu artykułu. Należy zaznaczyć, iż w artykule ze względu na zawartość związków mineralnych w wodzie, przedstawiono zarówno źródła wód mineralnych, czyli wód zawierających co najmniej 1 g/dm³ rozpuszczonych substancji stałych, jak i akratopegi, charakteryzujące się zawartością stałych substancji rozpuszczonych, mieszczących się w przedziale od 0,5 do 1 g/dm³. Ponadto przedstawiono źródła wody słodkiej o wprawdzie niższej mineralizacji (>0,5 g/dm³) jednak posiadające pozytywne cechy fizjologiczne³.

Źródła siarczkowe

U południowych podnóża Babiej Góry, przede wszystkim wśród Działów Orawskich, występują źródła siarczkowe, których dotychczas zinwentaryzowano kilkanaście. Są to źródła charakteryzujące się występowaniem wokół wypływu wód białego osadu siarki i unoszącym się wokół zapachem siarkowodoru. To właśnie w związku z tym zapachem, przypominającym zapach zgniłych jajek, wynika fakt nazywania tych wypływów wspomnianą *jojkową wodą*⁴.

Głównym składnikiem tych wód jest siarkowodor, który łatwo ulega rozpuszczeniu w wodzie, a także produkty jego dysocjacji (HS^- i S^{2-}) oraz wielosiarczki wodoru. Ich pochodzenie nie jest w stu procentach pewne. Najczęściej siarkowodor w wodach podziemnych pochodzi z redukcji siarczanów – reakcji beztlenowej, która zachodzi w obecności organicznych związków węgla bądź wodoru cząstkowego oraz bakterii redukcyjnych. Na omawianym obszarze, według większości badaczy, siarkowodor pochodzi z rozkładu pirytu, który pospolicie występuje w stanie rozproszonym w budujących podłoże skałach fliszowych. Ponadto może także pochodzić z rozkładu pirytu, który występuje na płaszczyznach uskokowych, na których wykształciły się źródła⁵.

Z1 – Źródło Jacek, Lipnica Wielka. Źródło znajduje się w dolnym biegu potoku Lipnica, u podstawy prawego, stromego brzegu, gdzie uchodzi do niego niewielki potok. Mieści się ono naprzeciwko zabudowań przysiółka Małkuchowa, na wychodzi gruboławicowych piaskowców magurskich. Woda, wypływająca z szczelin piaskowca, przepływa dalej niewielką strugą po stożku napływowym wspomnianego wyżej potoku i łączy się z przepływającą nim wodą. U podstawy terasy zalewowej mieszczą się ponadto trzy mniejsze źródła, z których intensywnie wydobywa się dwutlenek węgla (CO_2). Główny wypływ wody charakteryzuje się sporą wydajnością – 20 l/min, której mineralizacja wynosi – 0,6 g/dm³. W 1997 r. źródło, wokół którego występuje duża powierzchnia naskorupień siarki, objęte zostało ochroną jako pomnik przyrody⁶.

Współrzędne geograficzne: N 49°28'48.80" E 19°37'52.80"

² L. Rajchel, *Wody siarczkowe w okolicach Lipnicy na Orawie*, „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” 1996, t. 52, z. 5, s. 51.

³ J. Dowgiałło, A. Kleczkowski, T. Maciaszczyk, A. Rózkowski, *Słownik hydrogeologiczny*, Warszawa 2002.

⁴ *Lipnickie źródła siarczanowe* [on line], <http://lipnicawielka.pl/index.php/roda-mineralne.html> [10.03.2013].

⁵ L. Rajchel, *Wody siarczkowe w okolicach...*, s. 51.

⁶ Tamże, s. 53–54.

Z2 – Źródło Orawa, Lipnica Wielka. Znajduje się w odległości ok. 20 m w górę biegu potoku od źródła Jacek. Jest od niego jednak znacznie mniejsze, ponieważ jego wydajność wynosi – 1 l/min, natomiast mineralizacja jest większa i wynosi – 0,8 g/dm³. Źródło podczas wysokich stanów wody w potoku jest zalewane wodami wezbraniowymi⁷.

Współrzędne geograficzne: N 49°28'49.00" E 19°37'52.80"

Z3 – Źródło Józefa, Lipnica Wielka. Położone jest na wschodnim stoku Bucznika (870 m n.p.m.), w odległości ok. 2 km od kościoła w Lipnicy Wielkiej. Do źródła należy podążać tzw. Rabczyką Drogą, prowadzącą w kierunku granicy państwowej. Następnie pod szczyt bocznego grzbietu Bucznika, gdzie na wys. 740 m n.p.m. mieści się źródło. Znajduje się ono na śródleśnej polanie, a sam wypływ wody został obudowany drewnianą palisadą. Jego wydajność jest niewielką i wynosi ok. 1 l/min, jednak pomimo tego wyraźnie wyczuwalny jest zapach siarkowodoru⁸.

Współrzędne geograficzne: N 49°29'28.00" E 19°35'39.50"

Z4 – Źródło Heródkowe, Lipnica Wielka. Jedno z najbardziej znanych lipnickich źródeł, zwane także Pielgrzymem, mieści się nad niewielkim dopływem potoku Krzywań, w odległości ok. 600 m od granicy państwowej. Poniżej źródła rozciąga się duże uroczysko zwane Na Polanie, a samo źródło wznosi się na wysokości 720 m n.p.m. Jego nazwa pochodzi od znanego rzeźbiarza ludowego i muzykanta – Karola Wójciaka „Heródka” (1892–1971), który pochodził z Lipnicy Wielkiej⁹.

Współrzędne geograficzne: N 49°29'58.10" E 19°33'49.90"

Z5 – Źródło Krywaniec, Lipnica Wielka. W leju źródłiskowym potoku Krywaniec, zwanego także Zasielowym Potokiem, mieszczącym się na południowym stoku Bucznika, znajdują się trzy źródła siarczanowe. Wznoszą się one na wysokości ok. 800 m n.p.m. Ich wydajność jest spora, wynosi 3–5 l/min¹⁰.

Współrzędne geograficzne: N 49°29'10.00" E 19°56'00.00"

Z6 – Źródło „na łące”, Lipnica Mała. Dwa niewielkie źródła siarczkowe mieszczą się na łące pod lasem w niedalekiej odległości od szkoły podstawowej w Lipnicy Małej. Źródła mieszczą się po przeciwnej stronie potoku Shylec, przepływającego obok szkoły, w odległości ok. 300 m od niej, na wysokości 740 m n.p.m. Oba wypływy wody zostały obudowane drewnianymi pniami. Ich wydajność jest niewielka, wynosi jedynie 0,5 l/min, a mineralizacja wynosi 0,6 g/dm³, czyli nie odbiega znacząco od wielkości odnotowanych w innych źródłach w okolicy¹¹.

Współrzędne geograficzne: N 49°32'35.50" E 19°37'14.50"

Z7 – Źródło Siary, Lipnica Kaczory. Źródło o największej mineralizacji (2,4 g/dm³) spośród siarczkowych źródeł Działów Orawskich, mieszczące się w górnym biegu Kuligowskiego Potoku. Mieści się ono po lewej stronie potoku, na przysiółku zwanym Siarka. Na jego obszarze nawiercono także studnię, w której występuje woda siarczanowa¹². Źródło zwane jest także Trzy Jaskółki.

Współrzędne geograficzne: N 49°32'28.00" E 19°34'37.99"

⁷ L. Rajchel, Źródła wód siarczkowych w Karpatach polskich, „Geologia” 2000, t. 26, z. 3, s. 321.

⁸ Tamże, s. 322.

⁹ Tenże, Wody siarczkowe w okolicach..., s. 55.

¹⁰ Tamże, s. 55.

¹¹ Tenże, Źródła wód siarczkowych..., s. 322.

¹² Babiogórskie źródła [on-line], http://parki.pl/parki_narodowe/babiogorski_pn/przyroda/zrodla.htm [10.03.2013].

Z8 – Źródło Śmierdząca Woda, Lipnica Wielka. Źródło znajduje się na wys. ok. 930 m n.p.m. w źródłowym odcinku potoku Śmierdząca Woda, będącego jednym z dopływów potoku Lipnica. Mieści się ono w lesie, w odległości kilkudziesięciu metrów od leśniczówki Stańcowa. Źródło zwane także Pod Babią bije spod dużego świerka, a jego wypływ został obłożony kamieniami, na których występują naskorupienia siarki. Jego mineralizacja wynosi zaledwie $0,3 \text{ g/dm}^3$, a wydajność – 1 l/min^{13} .

Współrzędne geograficzne: N 49°33'1.00" E 19°32'11.30"

Z9 – Źródło Ujarmione, Lipnica Wielka. Mało znane źródło znajdujące się na skraju lasu, na północny-zachód od przysiółka Przywarówka (blisko granicy państwowej)¹⁴.

Współrzędne geograficzne: N 49°32'2.10" E 19°32'2.08"

Fot. 1. Źródło Wawrzyńca (fot. K. Foryś, 2007 r.)

Z10 – Źródło Wawrzyńca, Lipnica Mała. Kolejne ze źródeł siarczanowych mieści się w lesie w odległości ok. 200 m od leśniczówki, mieszczącej się na Polanie Gubernasówka (fot. 1). Źródło ujęte zostało w kamienną obudowę, a nad wypływem umieszczono drewniany domek z tabliczką zawierającą nazwę źródła. Źródło daje początek małemu ciekowi, wokół którego rozciągają się naskorupienia siarki. Charakterystyczną cechą tego źródła są także wydobywające się z niego, z częstotliwością co 10 s, bańki metanu, które łatwo ulegają zapaleniu. Źródło to, położone na wysokości 837 m n.p.m., charakteryzuje się też dużą wydajnością, która wynosi 9 l/min , posiada jednak niewielką mineralizację ($0,4 \text{ g/dm}^3$)¹⁵.

Współrzędne geograficzne: N 49°34'7.90" E 19°35'26.20"

¹³ L. Rajchel, *Źródła wód siarczkowych...*, s. 321.

¹⁴ System Przetwarzania Danych PSH [on-line], <http://spdps.h.gov.pl/PSHv7/> [10.03.2013].

¹⁵ L. Rajchel, J. Rajchel, *Karpackie źródła wód mineralnych i specyficznych – pomniki przyrody nieożywionej*, „Geologia” 1999, t. 47, z. 10, s. 914.

Z11 – Źródło Jacek w Ochlipowie, Zubrzyca Górna. Źródło znajduje się wśród pól uprawnych, rozciągających się między potokiem Solawka a drogą wojewódzką, prowadzącą na Przełęcz Lipnicką (1012 m n.p.m.)¹⁶.

Współrzędne geograficzne: N 49°34'55.10" E 19°37'3.50"

Z12 – Źródło Józef, Zubrzyca Górna. Źródło znajduje się u prawego brzegu koryta Czarnego Potoku, będącego prawobrzeżnym dopływem Solawki. Mieści się ono w odległości ok. 1,5 m od nurtu potoku, u podstawy stromego stoku Piekielnickiej Góry (1121 m n.p.m.). Wokół źródła mieszczącego się na wysokości 850 m n.p.m. roztacza się charakterystyczny zapach siarki, a w dnie koryta rozciągają się białe naskorupienia. Jego mineralizacja jest niewielka (0,2 g/dm³), natomiast wydajność duża, wynosi 9 l/min¹⁷.

Współrzędne geograficzne: N 49°35'24.30" E 19°36'37.30"

Z13 – Źródło w Kowaliki, Podwilk. Mało znane źródło wód siarczkowych znajduje się wśród pól uprawnych, rozciągających się powyżej przysiółka Kowaliki w Podwilku¹⁸.

Współrzędne geograficzne: N 49°32'34.40" E 19°45'47.70"

Z14 – Źródło w Krzyżowej, Krzyżowa k. Korbielowa. Źródło znajduje się na skraju lasu, obok domu nr 97 w Krzyżowej. Źródło to o niewielkiej wydajności (0,5 l/min) i niskiej mineralizacji (0,3 g/dm³) charakteryzuje się różnorodnością kolorów naskorupień siarczkowych które występują w kolorach białym i fioletowym¹⁹.

Współrzędne geograficzne: N 49°35'43.50" E 19°20'34.30"

Źródła solankowe

Drugim typem występujących na tym obszarze wód mineralnych są solanki. Ich pochodzenie na tym terenie Karpat fliszowych związane jest zarówno ze skałami fliszowymi, jak i zalegającymi niżej, starszymi skałami podłoża Karpat. Dlatego też ze względu na takie duże zróżnicowanie warunków ich powstania, wyróżnia się wiele typów solanek. Te, występujące na obszarze Sidziny i Slanej Vody (pol. Słona Woda), przysiółka Orawskiej Półgóry (słow. Oravská Polhora) na Słowacji, zaliczane są jednak do typowych wód chlorkowo-sodowych z dużą ilością jodu i bromu²⁰.

Z15 – Źródło nad Przełęczą nad Wąwozem I, Sidzina. Pierwsze z dwóch źródeł solankowych, które występują w Sidzinie, znajduje się u podstawy niewielkiej niszy osuwiska, rozciągającego się na północnym stoku szczytu bez nazwy (791 m n.p.m.), wznoszącym się na południowy-zachód od Kielku (960 m n.p.m.). W niewielkiej odległości na północ od źródła mieści się Przełęcz nad Wąwozem (745 m n.p.m.). Źródło zostało ocembrowane. W jego pobliżu w dnie doliny Sidziny, w miejscu zrujnowanej leśniczówki „Podgaj”, mieści się niewielki budynek, będący charakterystycznym punktem w drodze do źródła. Wydajność źródła nie jest duża, wynosi zaledwie 0,5 l/min, jednak jego mineralizacja jest znaczna i wynosi 7,04 g/dm³. Jest to wartość znacznie większa od mineralizacji wód siarczanowych z Działów Orawskich²¹.

Współrzędne geograficzne: N 49°34'47.70" E 19°40'53.10"

¹⁶ System Przetwarzania...

¹⁷ L. Rajchel, *Źródła wód siarczkowych...*, s. 322.

¹⁸ System Przetwarzania...

¹⁹ L. Rajchel, *Źródła wód siarczkowych...*, s. 320.

²⁰ J. Chowaniec, A. Zuber, W. Ciężkowski, *Prowincja karpacka* (w:) B. Paczyński, A. Sadurski, *Hydrogeologia regionalna Polski*, t. 2, *Wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalne*, Warszawa 2007, s. 89–90.

²¹ M. Książkiewicz, *Objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski*. Arkusz Zawoja, Warszawa 1971, s. 50–51.

Z16 – Źródło nad Przełęczą nad Wąwozem II, Sidzina. Kolejne źródło solankowe znajduje się niedaleko poprzedniego (Nad Przełęczą nad Wąwozem I), w niewielkiej młacie, mieszczącej się na kontakcie margli łączkich z piaskowcami magurskimi. Jego wydajność także jest niewielka i wynosi ok. 0,5 l/min, a mineralizacja nie odbiega od składu mineralnego pierwszego źródła²².

Współrzędne geograficzne: N 49°34'47.70" E 19°40'53.10"

Z17 – Źródło w Słanej Vodzie (pol. Słona Woda), **przysiółku Orawskiej Półgóry** (słow. Oravská Polhora). To najbardziej znane i w przeszłości najintensywniej wykorzystywane źródło wód solankowych na omawianym obszarze. Mieści się w osadzie Slaná Voda, stanowiącej część słowackiej Orawskiej Półgóry. Źródło przed laty zostało zacopowane i przykryte altaną krytą gontem. Solanka ta jest bardzo silna, jej mineralizacja wynosi aż 47 g/dm³. Charakteryzuje się ponadto wysoką zawartością jodu i bromu, a także litu. W wodzie zawarty jest także w nadmiernej ilości, niedopuszczalnej do spożycia, metan. Jest to także woda uznawana za termalną ponieważ jej temperatura wynosi ok. 47°C²³.

Znajdujące się tu wypływy słonej wody znane były od kilku wieków. Już w XVI w. wody te były wykorzystywane przez miejscową ludność, a także właściciele orawskiego dominium. Poziom ich wykorzystywania przez lokalną społeczność był na tyle duży, że w 1550 r. przybyli tu królewscy komisarze w celu interwencji, ponieważ korzystanie z źródeł naruszało królewski monopol solny. Ponad dwa wieki później, w 1755 r., przy źródłach wykonano szyb, który miał służyć do eksploracji soli, jednak jego wydajność nie była duża i już po kilku latach eksplorację przerwano²⁴.

W połowie XIX w. intensywnie rozwijało się lecznictwo uzdrowiskowe, dlatego postanowiono w Słanej Vodzie utworzyć niewielkie uzdrowisko. Jego pomysłodawcą był słowacki poseł do węgierskiego sejmu Franciszek Skyčák. W 1864 r. utworzył on spółkę akcyjną, która zbudowała uzdrowisko. Składało się ono z sześciu stylowych, drewnianych domów dla około stu kuracjuszy, łaźni, domu dla lekarza wraz z personelem oraz restauracji. Dla podniesienia komfortu kuracjuszy solankę czerpano z dwóch studni, a następnie podgrzewano. Tak funkcjonujące uzdrowisko szybko się rozwijało, a swój rozkwit osiągnęło pod koniec XIX w. Niestety, jesienią 1918 r. uzdrowisko zostało zniszczone w wyniku trwającej wówczas antyżydowskiej rebelii, a ostatni jego właścicielem był jeden z przedstawicieli tej mniejszości – Friedrich Sauer²⁵.

Do dzisiaj zachowała się jedynie dawna willa Račovských z roku 1865, która obecnie pełni funkcję schroniska „Slaná voda”. Naprzeciwko niego, w odległości ok. 50 m, mieści się kryta gontem altanka, która przykrywa zacopowane ujęcie solanki²⁶.

Współrzędne geograficzne: N 52°10'26.00" E 18°51'09.00"

Źródła z ochrą

Specyficzne źródła z dużą ilością ochry występują w dolinie Skawicy. Ochra, która jest rodzajem zwietrzliny skał lub ilów, bogatych w związku żelaza, w odpowiednich warunkach środowiskowych występuje dość często, jednak zazwyczaj są to ilości śladowe. Osady te, a następnie powstałe w wyniku diagenety skały (procesu polegającego na przekształcaniu luźnych osadów w spoiwą skałę), tworzą głównie glinokrzemiany, zmieszane z substancjami barwnymi, głównie tlenkami żelaza oraz innymi minerałami, od których proporcji i rozdrobnienia zależy barwa ochry. Jej kolor różnicuje się od żółtej po ciemnobrunatny.

²² Tamże, s. 50–51.

²³ S. Figiel, U. Janicka-Krzywda, P. Krzywda, W.W. Wiśniewski, *Beskid Żywiecki. Przewodnik*, Pruszków 2012, s. 411.

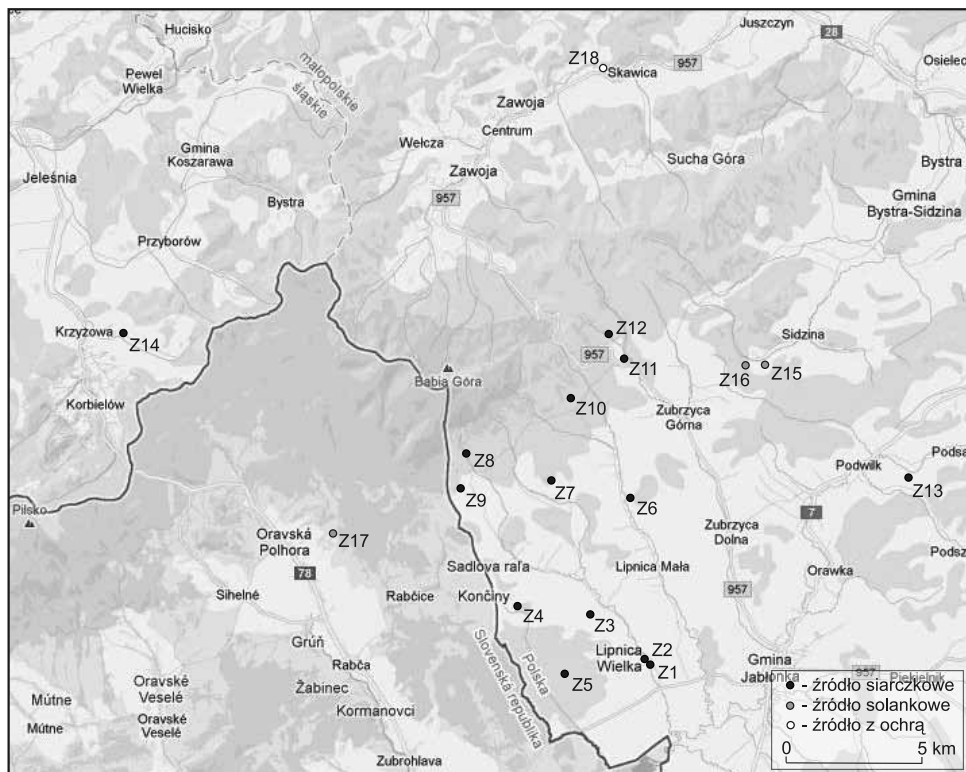
²⁴ Tamże.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże.

Fot. 2. Źródło z ochrą w Buby Górnego w Skawicy (fot. P. Franczak, 2012 r.)

Mapa 1. Mapa rozmieszczenia źródeł we wschodniej części Beskidu Żywieckiego (opr. P. Franczak)

Z18 – Źródło u Buby Górnego, Skawica. Linia źródeł z dwoma najwydajniejszymi wypływami wody mieści się na sporej wychodni piaskowców magurskich, odsłaniającej się w korycie Skawicy, na prawym brzegu na przysiółku Buby Górne (fot. 2). Wypływy te, o stosunkowo niedużej wydajności, osiągają mineralizację ok. 0,8 g/dm³. Towarzyszy im jednak występowanie niezwykle dużych jak na warunki beskidzkie kopczyków pomarańczowej ochry.

Współrzędne geograficzne: N 49°40'28.70" E 19°36'41.70"

Podsumowanie

Przedstawione powyżej typy źródeł stanowią cenną wartość przyrodniczą obszaru rozciągającego się głównie wzdłuż południowej granicy Pasma Babiogórskiego. Spośród nich źródła siarczkowe koncentrują się głównie w obrębie Działów Orawskich, natomiast samo rozmieszczenie źródeł solankowych jest już znacznie bardziej zróżnicowane. Występują one bowiem zarówno na wschodnim skraju Pasma Orawsko-Podhalańskiego przy granicy z pasmem Policy oraz u południowych podnóży Babiej Góry w Słonej Wodzie. Ich występowanie jest zapewne jednak znacznie szersze, o czym świadczą historyczne nazwy miejscowe. W Zawoi obszar w widłach potoku Korycina i Welcza nazywany był Solankami, a w widłach potoku Słonów, Jaworzyna i Błodniańska Stróżka mieściła się Słonówka. Także sama nazwa Potoku Słonów nawiązuje do związków ze słonymi wodami; także w Skawicy Suchej Górze mieści się przysiółek Solnisko²⁷. Należy jednak pamiętać, że część tych nazw może mieć również rodowód wołoski (może być związana z pasterstwem), solniskami bowiem nazywano miejsca, w których wykładano dla owiec sól do lizania²⁸. Być może właśnie z taką funkcją danego miejsca związana jest nazwa Solniska na Suchej Górze, jednak z pewnością wiążą się one również z występowaniem źródeł solankowych. Takie źródła znane były w przeszłości w Zawoi, jednak dziś nie są znane dokładne lokalizacje ich występowania.

Źródła te obserwowano na stokach Magórki, gdzie jedno z nich miało mieć słony smak, a drugie posmak zgnitych jaj. Źródło mineralne o słonawo-gorzkim smaku miało również znajdować się w dolinie Rybnej, natomiast źródło z wypływającą wodą kwaśną według podań miejscowej ludności miało mieścić się na Welczy na stoku Kiczorki. Ponadto źródła z wodą słoną miały się znajdować pod Sylcem²⁹.

Źródła te, niezależnie od ich spożywczego wykorzystania, mogą stanowić także cenną atrakcję turystyczną – oprócz specyficznego zapachu (m.in. zgnitych jaj) i smaku (m.in. słonego czy gorzkiego), posiadają także unikalne formy naskorupień rozwiniętych wokół wypływów wód.

Przedstawione w artykule współrzędne geograficzne źródeł pochodzą z Systemu Przetwarzania Danych PSH³⁰ oraz z pomiarów wykonanych przez autora za pomocą odbiornika GPS.

Składam serdecznie podziękowania Panu Piotrowi Krzywdzie za doprowadzenie mnie do źródeł solankowych znajdujących się w Sidzinie.

²⁷ P. Franczak, *Słownik nazw geograficznych doliny Skawicy*, Kraków, 2012, s. 62–64.

²⁸ S. Figiel, U. Janicka-Krzywda, P. Krzywda, W.W. Wiśniewski, *Beskid Żywiecki...*, s. 233.

²⁹ J. Muszyński, *Monografia letniska Zawoi*, Kraków, 1930, s. 44–45.

³⁰ System Przetwarzania...